

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

СТАСЮК Інни Вячеславівни

УДК 334.72:336

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Інна СТАСЮК

Керівник роботи
Шубенко Інна Андріївна
к.е.н., доцент

Житомир – 2024

Висновок кафедри

Фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту: **Стасюк І.В.**

Протокол засідання кафедри _____ №
____ від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) Дмитро ДЕМА
(прізвище ,ім'я, по батькові)
« ____ » _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ **Стасюк І.В.** захистив (ла)
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Стасюк І.В. Фінансові ризики в підприємницькій діяльності – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Поліський національний університет, Житомир, 2024.

В кваліфікаційній роботі досліджено фінансові ризики у підприємницькій діяльності. Уточнено сутність поняття «фінансові ризики»; проаналізовано фінансову діяльність фінансових ризиків і фінансових ризиків у ФОП «Скотаренко К.Ю.»; змоделивали фінансову незалежність для ФОП «Скотаренко К.Ю.». Встановлено, що одним із пріоритетів у діяльності ФОП «Скотаренко К.Ю.» в нинішній ситуації є зниження фінансового ризику.

Ключові слова: фінансові ризики, підприємницька діяльність, типи ризиків, банкрутство, фінансова незалежність.

ANNOTATION

Stasiuk I.V. Financial Risks in Entrepreneurial Activity – Manuscript.

Qualification paper for obtaining Bachelor's degree in specialty 072 «Finance, Banking, and Insurance». Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

In the qualification paper, the essence of the concept of "financial risks" is clarified; the financial activities and financial risks of the sole proprietorship "Skotarenko K.Yu." are analyzed; financial independence for the sole proprietorship "Skotarenko K.Yu." is modeled. It has been established that one of the priorities in the activities of the sole proprietorship "Skotarenko K.Yu." in the current situation is the reduction of financial risk.

Keywords: financial risks, entrepreneurial activity, types of risks, bankruptcy, financial independence.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	8
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ФОП «СКОТАРЕНКО К.Ю.».....	15
Висновки до розділу 2.....	26
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЛЯ ФОП «СКОТАРЕНКО К.Ю.».....	28
Висновки до розділу 3.....	33
Висновки.....	35
Список використаних джерел.....	38
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження та аналіз останніх досліджень. Фінансові ризики в бізнес-операціях вимагають постійного аналізу та управління через непередбачуваність нинішнього економіко-політичного середовища і багато можливих впливів на фінансовий стан підприємства. Зростання глобальних ризиків, таких як коливання валют і свідчить про необхідність ефективного управління цими ризиками.

Дослідження фінансових ризиків та методів управління ними є актуальним, оскільки на сьогоднішній день немає системного способу визначення їх причин та особливостей, крім того, війна з російською федерацією принесла підприємствам великі фінансові втрати. Вагомий внесок у цю галузь досліджень зробили такі вчені, як : Белоусова С. В., Білько Т. О., Буркова Л. А., Гривківська О. В., Желіховська М. В., Шиндирук І. П., Шинкарьов Ю. В., Шишкіна О. В. та інші. Вони вивчали сутність фінансових ризиків, їх класифікацію, методи управління ними, але поряд з тим питання практичного застосування методів імітаційного моделювання у діяльності суб'єктів господарювання слабо представлені у наукових дослідженнях.

Мета і завдання роботи. *Метою* кваліфікаційної роботи є пошук шляхів зниження фінансових ризиків у господарській діяльності ФОП «Скотаренко К.Ю.». Для досягнення зазначеної мети необхідним є вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність фінансових ризиків у підприємницькій діяльності;
- дослідити процес управління фінансовими ризиками підприємства;
- здійснити аналіз фінансових ризиків ФОП «Скотаренко К.Ю.».
- розробити пропозиції щодо покращення управління фінансовими ризиками досліджуваного підприємства.

Об'єкт та предмет дослідження. *Об'єктом* дослідження є фінансові ризики в підприємницькій діяльності. В межах визначеного об'єкта, *предметом*

дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів формування фінансових ризиків в діяльності ФОП «Скотаренко К.Ю.»

Методи дослідження. Для дослідження фінансових ризиків у підприємницькій діяльності було використано різноманітні методи, зокрема аналіз літератури та нормативних документів, статистичний аналіз, економіко-математичне моделювання, експертні оцінки, кейс-стаді та моніторинг фінансових ринків. Додатково застосовано метод Монте-Карло для оцінки ймовірності різних сценаріїв та їх впливу на фінансовий стан підприємства, що забезпечило комплексний підхід до дослідження та розробку рекомендацій для ефективного управління ризиками.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

1. «Теоретичні аспекти фінансових ризиків приватного підприємства.» Студентські наукові читання 2023: Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету.(30 листопада 2023 р.) Поліський національний університет;

2. «Шляхи зниження фінансових ризиків в господарській діяльності ФОП «Скотаренко К.Ю.»» матеріали науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2024 р.) Поліський національний університет .

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо управління фінансовими ризиками для ФОП «Скотаренко К.Ю.»

Структура та обсяг роботи.Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи, загальні висновки та пропозиції, перелік використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи складає 30 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 8 таблиць та 2 рисунка по тексту. Список використаних джерел нараховує 41 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах однією з важливих умов ефективної організації підприємницької діяльності, а також розробки бізнес-планів інвестиційних проектів та планів фінансування суб'єктів підприємницької діяльності є облік, аналіз та оцінка ризиків, пов'язана з розробкою організаційно-економічних заходів щодо зниження ступеня їх впливу, спрямованих на зменшення збитків.

Приватні підприємства стикаються з багатьма зовнішніми та внутрішніми факторами, які мають вплив на процеси всередині підприємства та на кінцевий результат її діяльності. Навколишнє середовище створює умови виникнення ризиків. Фінансовий ризик у підприємницькій діяльності відіграє вирішальну роль у формуванні успіху чи невдачі бізнесу. Це відображає потенційні ризики, пов'язані з фінансовими ресурсами, які використовуються в процесі виробництва або надання послуг. Фінансовий ризик може проявлятися на різних етапах бізнес-циклу та в різних аспектах управління фінансами підприємства.

На початковому етапі створення бізнесу фінансовий ризик може проявлятися в недостатній капіталізації бізнесу або нестабільності джерел фінансування. Наприклад, залежність від позик під високі відсотки або недостатній доступ до капіталу можуть стати факторами, що обмежують розвиток бізнесу. Протягом операційного періоду фінансовий ризик може включати недостатню ліквідність, проблеми з управлінням оборотним капіталом, нестабільний грошовий потік або непередбачувані зміни цін на ресурси. Наприклад, раптове підвищення цін на сировину може вплинути на прибутковість підприємства, особливо якщо воно не має достатньо запасів або не може швидко адаптуватися до нових умов. Усі ці аспекти фінансового ризику підкреслюють важливість ефективного фінансового планування, управління ресурсами та збалансованого підходу до управління ризиками для забезпечення

стабільності та успіху підприємства в непередбачуваних умовах ринкової конкуренції.

Практично кожне рішення, яке приймає компанія, передбачає ризик. Будь то діяльність, пов'язана з модернізацією послуг, чи інвестиції в нові технології, чи початок співпраці з новим діловим партнером чи взяття кредиту – кожне з цих рішень означає ризик втрати капіталу.

Як зазначає Белоусова С.В. «Управління ризиками – це специфічна галузь менеджменту, яка ґрунтується на принципах: усвідомленості прийняття ризикових рішень, можливості управління ризиком, сумісності рівня ризику з рівнем потенційної прибутковості, сумісності рівня ризику з фінансовими можливостями приватного підприємства, а також економічності процесу управління ризиками» [2].

Управління фінансовими ризиками у підприємницькій діяльності є важливою частиною успішного управління бізнесом, яка полягає в здатності приймати рішення, які забезпечують баланс між очікуваним доходом і прийнятним рівнем ризику. Це означає, що компанія повинна усвідомлювати потенційні загрози та невизначеності, які можуть вплинути на її фінансову стабільність, і вживати відповідних заходів для зменшення або контролю цих ризиків.

Щоб управляти кожним фінансовим ризиком, необхідно його ідентифікувати, тобто перевірити, які види діяльності компанії йому піддаються. Лише тоді підприємець зможе зробити реалістичну оцінку та вжити конкретних заходів для виправлення ситуації. Однак він повинен знати, що для кожного виду фінансового ризику застосовуються різні методи оцінки. Однак їх управління завжди складається з чотирьох етапів: ідентифікація, вимірювання, контроль ризиків та контроль ефектів управління.

Одним із важливих аспектів управління фінансовими ризиками є розробка та впровадження стратегій зниження ризиків та захисту від негативних впливів. Це може включати страхування, похідні фінансові інструменти, заощадження

грошей на несподівані витрати, диверсифікацію інвестиційного портфеля або розвиток альтернативних джерел фінансування.

Ефективне управління фінансовими ризиками вимагає не лише аналізу та оцінки ризиків, але й відповідального планування, стратегічного мислення та гнучкості у реагуванні на зміни ринкових умов. Це допомагає підприємствам підтримувати фінансову стабільність і забезпечувати свій успіх у непередбачуваному бізнес-середовищі. Тому, перш ніж компанія прийматиме рішення, які можуть вплинути на її ринкову ситуацію, джерела ризиків повинні бути ретельно проаналізовані, виміряні та розроблені план для кожного випадку.

Найчастіше ризик з'являється в умовах невизначеності, як у виробничому процесі, наприклад, при впровадженні нової технології, так і при виході на нові ринки або на початку продажу нового продукту. До умов виникнення підприємницьких ризиків також відносять недостатню або помилкову інформацію про поточну ситуацію та реальний стан справ.

Під фінансовим ризиком підприємства Шиндирук І. П. розуміє ймовірність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходу і капіталу в ситуації невизначеності умов здійснення його фінансової діяльності [36].

Пильнова В. П. пише, що фінансовий ризик є невід'ємним елементом ведення бізнесу, як для малих, середніх, так і для великих підприємств. Тому суть полягає не в тому, щоб нічого не робити через страх втрати активів, а тому, що необхідно ретельно продумати зміни, щоб гарантувати, що фінансові ризики не стануть реальністю, або мінімізувати можливі втрати [25].

Дослідження джерел [1, 4, 5, 16, 26] показало, що як правило, існують різні типи фінансових ризиків, які пов'язані з різними типами рішень, які приймають компанії (рис.1.1). Ми розглянемо найпопулярніші фінансові ризики.

Інвестиційний ризик полягає в невизначеності отримання очікуваної норми прибутку від придбання послуг або інвестиційних товарів. Це може призвести до збитків або нижчого прибутку від інвестицій, ніж очікувалося.

Рис. 1.1. Типи фінансових ризиків

Джерело: побудовано за [1, 5, 16, 26].

Цей ризик виникає, коли фактична норма прибутку відрізняється від очікуваної норми інвестора через різні фактори. Як правило, чим вищий рівень ризику бере на себе інвестор, тим більший потенціал втрати або прибутку. Кожен підприємець, який активно інвестує на ринку капіталу, піддається цьому ризику. Важливо пам'ятати, що хоча високий інвестиційний ризик може призвести до можливих втрат, він також може відкрити шлях до високої прибутковості інвестицій.

Ринковий ризик пов'язаний зі зміною цін на акції. Наприклад, купуючи нерухомість, компанія піддається ринковому ризику, оскільки ціна нерухомості може змінитися в майбутньому. Це означає, що компанія може розраховувати на максимальний прибуток, але також повинна враховувати можливий фінансовий ризик у разі падіння цін. Управління фінансовими ризиками починається з оцінки можливих збитків, які придбане майно може завдати компанії. Далі була розроблена стратегія мінімізації наслідків зміни цін на ринку активів.

Також варто знати, що ринковий ризик включає прямі та непрямі ризики. Прямий вже був розглянутий вище. Однак опосередковано є результатом факторів, які впливають на ціни активів. У випадку з облігаціями та акціями це будуть зміни процентних ставок – назовемо це явище процентним ризиком. Прикладом може бути падіння вартості цінних паперів. Коливання процентних

ставок можуть спричинити проблеми в подальшому розвитку компанії або навіть втрату її фінансової ліквідності.

Кредитний ризик виникає, коли кредитна установа стикається з можливістю фінансових втрат через невиконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань. Кредитний ризик підприємства визначається також його здатністю платити за кредитами та виконувати фінансові зобов'язання перед кредиторами. Це залежить від кредитної історії, фінансової стійкості та управління ризиками компанії. Це може включати ризик несплати або несподіваної оплати за товари, отримані в кредит, а також перевищення кредитного ліміту.

Відсотковий ризик полягає у непередбаченій зміні процентної ставки на фінансовому ринку (як депозитної, так і кредитної). Причиною виникнення цього виду фінансового ризику (якщо елімінувати раніше розглянуту інфляційну його складову) є зміна кон'юнктури фінансового ринку під впливом державного регулювання, зростання чи зниження пропозиції вільних грошових ресурсів та інші чинники.

Податковий ризик проявляється у кількох аспектах: можливості введення нових податків та зборів на різні аспекти господарської діяльності, можливості збільшення ставок існуючих податків і зборів, зміні умов та строків сплати податкових платежів, а також ймовірності скасування чинних податкових пільг для підприємства. Цей ризик є непередбачуваним для підприємства, що підтверджується сучасною фіскальною політикою в країні, і значно впливає на його фінансові результати [2].

У випадку приватних компаній ми можемо згадати більш реальний вид ризику, а саме ризик підрядника. Всупереч зовнішньому вигляду, така діяльність, як початок співпраці з новим діловим партнером, пов'язана зі значним фінансовим ризиком. Може виявитися, що підприємство почало спільну діяльність з організацією, якої взагалі не існує, є нечесною або неплатоспроможною. У такій ситуації можуть швидко виникнути проблеми з фінансовою безперервністю [16,с.65].

Щоб полегшити процес управління ризиками, пов'язаними з нечесним або неплатоспроможним контрагентом, підприємець повинен прийняти рішення про замовлення аудиту фінансового звіту, що не тільки заощадить наш час, але й допоможе уникнути помилок при аналізі ризиків. Такий звіт містить повний аналіз та оцінку довіри до компанії, заснований на інформації, отриманій, зокрема, з загальнодоступних джерел. Такий звіт може містити будь-яку інформацію, яка може допомогти оцінити фінансовий ризик співпраці з даним суб'єктом - тривалість існування компанії, вид її діяльності, статутний капітал, технологічний прогрес, інвестиції, інформацію про наявні проблеми з платоспроможністю, записи в реєстрі боржників, і навіть думки клієнтів і бізнес-партнерів.

Ризик ліквідності означає неспроможність підрядника своєчасно погашати свої грошові зобов'язання, термін погашення яких настав, навіть якщо він може мати засоби для їх погашення в майбутньому. Втрата ліквідності часто виникає через труднощі з перетворенням активів на готівку. У випадку з банком це стосується вкладників і позичальників. У випадку вкладників цей ризик виникає, коли банку не вистачає коштів для неочікуваного зняття коштів з банківських рахунків, а у випадку позичальників – коли банку не вистачає коштів для здійснення платежів за підписаними кредитними договорами. Ризик втрати ліквідності поділяється на первинний (в результаті управління активами та пасивами) і вторинний (в результаті збитків, понесених в результаті несприятливих змін цін і втрати капіталу).

Операційний ризик також є фінансовим ризиком, оскільки він означає можливість зазнати фінансових втрат у результаті події, що відбувається всередині компанії. Такі події можуть бути наслідком різних дій - людських помилок, навмисних дій на шкоду компанії або нечесності. Це поломки, крадіжки та пошкодження. Цей ризик стосується всіх компаній незалежно від галузі та досвіду роботи на ринку. Бізнес може зменшити цей тип ризику, запровадивши та постійно контролюючи системи або процедури безпеки, а також за допомогою перевірок безпеки.

Системний ризик означає можливість збоїв у функціонуванні всього ринку (наприклад, фінансового) або окремої галузі, а не лише окремих активів. Це має ефект доміно, часто спричиняючи фінансові кризи. Індивідуальний інвестор не має на них впливу. Приклади системного ризику включають: валютний ризик, процентний ризик, інфляційний та ринковий ризик.

Ризик відповідності (комплаєнс-ризик) – це елемент ефективної системи внутрішнього контролю, який дозволяє обмежити ризик недотримання чинного законодавства, договорів і внутрішніх актів, тим самим мінімізуючи бізнес-ризик і відповідальність даної організації за будь-які вчинені правопорушення [21].

Ризик банкрутства є серйозною фінансовою проблемою для бізнесу. Його можна уникнути або мінімізувати, використовуючи цілісний підхід до управління ризиками. Він включає комплексну оцінку фінансової стійкості, оцінку ризиків, управління боргом і кредитом, диверсифікацію бізнесу, ефективне управління ресурсами, моніторинг економічних факторів і стратегічне планування. Ці кроки допомагають підприємствам завчасно виявляти й уникати потенційних проблем, забезпечуючи їх сталість і довгостроковий успіх [21].

Для управління ризиком банкрутства компанії можуть використовувати різноманітні стратегії, такі як диверсифікація діяльності підприємства, збільшення капіталовкладень у модернізацію обладнання, покращення фінансового контролю та управління борговим навантаженням. Також важливо мати реалістичну оцінку фінансового стану підприємства і постійно моніторити його фінансову діяльність.

Висновки до розділу 1.

1. Фінансові ризики є важливою частиною будь-якої підприємницької діяльності, оскільки вони виникають внаслідок небажаної зміни фінансових умов, що може негативно вплинути на дохід або капітал компанії. З нашої позиції, одним із фінансових ризиків є ризик банкрутства. Одним із фінансових ризиків є ризик банкрутства. Ризик банкрутства - це неспроможність компанії або фінансової установи виконати свої фінансові зобов'язання перед

кредиторами. Це може статися в результаті низького прибутку, великої заборгованості, недостатньої ліквідності або інших факторів, які призводять до того, що компанія не може вчасно погасити свої фінансові зобов'язання.

2. Управління фінансовими ризиками – це специфічна галузь менеджменту, яка ґрунтується на принципах: усвідомленості прийняття ризикових рішень, можливості управління ризиком, сумісності рівня ризику з рівнем потенційної прибутковості, сумісності рівня ризику з фінансовими можливостями приватного підприємства, а також економічності процесу управління ризиками. У процесі управління фінансовими ризиками застосовуються різні методи його оцінки.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ
У ФОП «СКОТАРЕНКО К.Ю.»

ФОП «Скотаренко К.Ю.» спеціалізується на гуртовій торгівлі цукром, шоколадом та кондитерськими виробами. ФОП купує продукцію, вироблену компаніями класу «люкс», або імпортує її з інших країн, а потім продає оптом іншим компаніям або роздрібним клієнтам.

Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами може охоплювати багато продуктів, включаючи цукерки, шоколад, печиво, хліб, цукерки, мармелад та інші продукти. ФОП може співпрацювати як з виробниками, так і з іншими постачальниками, щоб надавати своїм клієнтам різноманітні продукти. В табл. 2.1 дослідимо структуру активів ФОП «Скотаренко К.Ю.»

Таблиця 2.1

Динаміка структури активів ФОП «Скотаренко К.Ю.»
у 2021-2023 рр., тис. грн

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. до 2021 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	+, -	в %
I. Необоротні активи	572,6	82,2	530,6	77,9	583,6	77,9	11,06	1,9
Незавершені капітальні інвестиції	23,1	3,3	20,3	3,0	22,3	3,0	-0,77	-3,3
Основні засоби:	549,5	78,9	510,3	75,0	561,3	75,0	11,83	2,2
Первісна вартість	1866	267,9	1851	272,0	2036	272,0	170,1	9,1
знос	1316	189,0	1341	197,0	1475	197,0	1351,	12,0
II. Оборотні активи	124	17,8	150,1	22,1	165,1	22,1	88,31	33,2
Товарні запаси	76,8	11,0	92,8	13,6	102	13,6	97,48	32,9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	4,6	0,7	14,5	2,1	15,95	2,1	-26,65	246,7
Гроші та їх еквіваленти	42,6	6,1	42,8	6,3	47,08	6,3	-649,52	10,5
Активи всього	696,6	100,0	680,7	100,0	748,7	100,0	52,1	-

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

За даними табл. 2.1. можна відслідкувати деякі зміни у складі та обсязі майна за період з 2021 по 2023 роки. За цей період загальні активи зросли на 7,5%, з 696,6 тис. грн у 2021 році до 748,7 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про збільшення обсягів діяльності компанії. Структура активів також зазнала деяких змін. Необоротні активи залишаються стабільними з 2021 по 2023 роки, демонструючи невелике зростання на 1,9%. Проте оборотні активи зросли на 33,2% за той самий період, головним чином за рахунок збільшення запасів на 32,9%. Загалом ці зміни свідчать про розширення бізнесу ФОП «Скотаренко К.Ю.», що може бути позитивним сигналом для фінансової стабільності та зростання в майбутньому.

За допомогою рис.2.1 проаналізуємо структуру пасивів ФОП «Скотаренко К.Ю.».

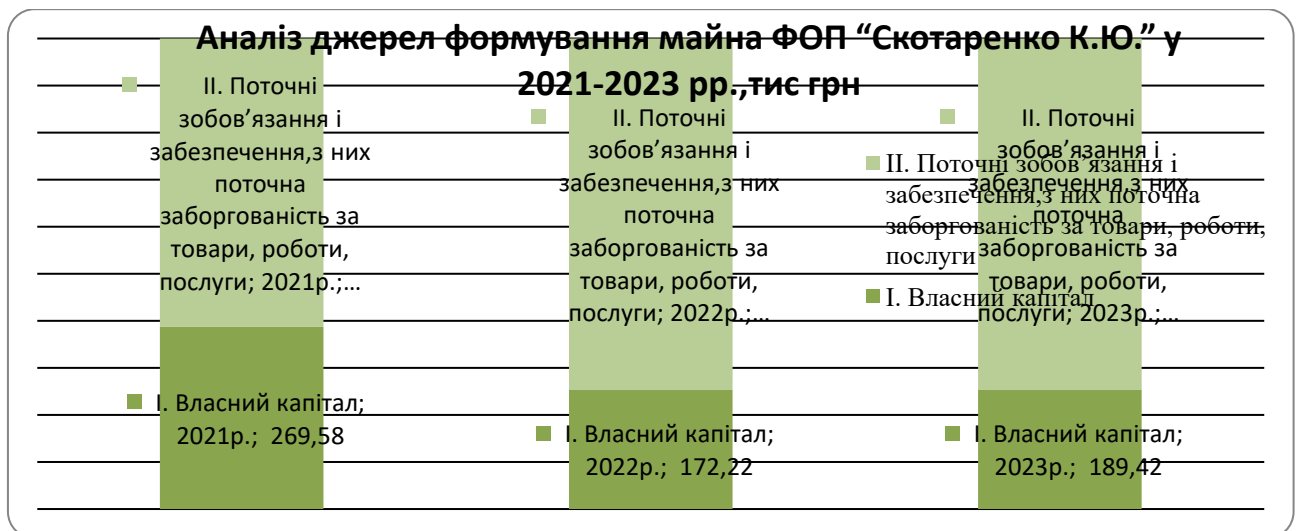

Рис.2.1 Аналіз джерел формування майна ФОП «Скотаренко К.Ю.» у 2021-2023 рр., тис грн

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

За аналізом можна побачити значні зміни в структурі та розмірі капіталу та зобов'язань підприємства за три роки. Поточні зобов'язання та резерви зросли на 132,26 тис. грн, з 427,02 тис. грн у 2021 році до 559,28 тис. грн у 2023 році. Це може свідчити про збільшення потреби підприємства у фінансових ресурсах для забезпечення поточних потреб, таких як закупівля товарів, оплата послуг і послуг.

Загалом ці зміни в структурі заборгованості свідчать про необхідність ретельного вивчення фінансового стану підприємства та вжиття заходів для підтримки його фінансової стабільності та зростання.

Проаналізуємо досягнутий фінансовий результат ФОП «Скотаренко К.Ю.»(табл. 2.3).

Таблиця 2.2

**Динаміка показників фінансових результатів ФОП «Скотаренко К.Ю.»
у 2021-2023 рр.**

Показники	2021р.	2022р.	2023р.	2023 р. порівняно з 2021 р.	
				абсолютна зміна, +, -	Відносна зміна, %
Прибуток від реалізації, тис. грн.	1081	2605	2865	1784	265,1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	964	2507	2757	1793	176,8
Чистий прибуток, тис. грн.	117	98	108	-9	91,9
Середньорічна сума активів, тис. грн.	696,6	688,7	714,7	18,1	107,5
Середньорічна сума власного капіталу, тис. грн.	269,9	172,2	189,4	-80,4	70,2
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,1	0,2	0,2	0,08	-
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,2	0,1	0,2	- 0,01	-
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,4	0,6	0,6	0,19	-

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

Збільшення прибутку від реалізації з 1081 тис. грн. у 2021 році до 2865 тис. грн. 2023 рік свідчить про успішне зростання компанії та позитивні зміни у її фінансовій діяльності. Проте збільшення собівартості реалізованої продукції та незначне зменшення чистого прибутку свідчать про можливі витрати, які можуть вплинути на ефективність управління ресурсами. Середньорічна вартість активів зросла з 696,6 тис. грн. у 2021 році до 714,7 тис. грн. у 2023 році, що свідчить про збільшення обсягів діяльності компанії. Проте зменшення загальної річної суми власного капіталу з 269,9 тис. грн. у 2021 році до 189,4 тис. грн. в 2023 році вказує на можливі проблеми з фінансовою стабільністю.

З метою оцінки фінансового стану ФОП «Скотаренко К.Ю.», розрахуємо ряд фінансових коефіцієнтів. В табл. 2.4 проаналізуємо ліквідність підприємства. Аналіз ліквідності та платоспроможності ФОП «Скотаренко К.Ю.» вказує на загальний стан фінансової стійкості та здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання протягом трьох років.

Таблиця 2.3

**Оцінка ліквідності та платоспроможності ФОП «Скотаренко К.Ю.»,
у 2021-2023 рр.**

Показники	Нормативне значення	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Більше 2.0, але не більше 3.0 - 4.0	0,2	0,2	0,3	0,1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Більше 0,5	0,1	0,1	0,1	0,0
Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності	0,2-0,25	0,01	0,01	0,01	0,0
Частка оборотних коштів у загальній сумі активів	За планом	17,8	22,1	22,3	4,5
Частка виробничих запасів у оборотних активах	Більше 0,5	61,9	61,8	62,4	0,5

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.»

Коефіцієнт загальної платоспроможності компанії нижчий за рекомендований рівень, незважаючи на незначне підвищення. Це може означати, що компанії не вистачає оборотного капіталу для покриття поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності також не відповідає рекомендованому рівню, залишаючись нижче 0,2. Це може означати, що компанія може мати проблеми з погашенням своїх найважливіших зобов'язань.

Загалом, хоча деякі показники ліквідності та платоспроможності демонструють певне покращення, компанія все ще має потенційні проблеми зі здатністю виконувати фінансові зобов'язання, що може вимагати уваги до управління фінансовими ресурсами та оптимізації фінансових послуг.

Розраховані показники рентабельності ФОП «Скотаренко К.Ю.» представимо в табл. 2.5.

Розрахунки табл. 2.5 показують, що рентабельність ФОП «Скотаренко К.Ю.» становила в 2021 р. – 4,5%, в 2022 р. – 2,9%, в 2023 р. – 8,0%. За період дослідження рентабельність підприємства зростає у 1,7 разів.

Таблиця 2.4

Показники рентабельності ФОП «Скотаренко К.Ю.» у 2021-2023 рр., %

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. +, - до 2021 р.
Рентабельність приватного підприємства	4,5	2,9	8,0	12,5
Валова рентабельність виробничих витрат	21,1	21,0	11,8	-9,3
Рентабельність виручки від реалізації	17,4	17,4	10,5	-6,9
Чиста рентабельність реалізації продукції	21,1	21,0	11,8	-9,3
Рентабельність активів	31,0	10,9	86,5	55,5
Рентабельність власного капіталу	61,3	60,3	68,4	9,7

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

Результати діагностики банкрутства ФОП «Скотаренко К.Ю.» за п'ятифакторною моделлю Альтмана відобразимо в табл. 2.6.

Таблиця 2.5

**Оцінка ймовірності банкрутства ФОП «Скотаренко К. Ю.»
за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана**

Показники	Методика розрахунку	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 рік +, - до 2021 рік
Прибуток до сплати відсотків і податків, тис грн	1	117	98	108	-9
Загальна вартість активів, тис грн	2	696,6	680,7	748,7	52,1
Виручка від реалізації	3	1081	2605	2865	1784
Ринкова вартість власного капіталу, тис грн	4	269,9	172,2	189,4	-80,5
Реінвестований прибуток, тис грн	5	55	0	17	-38
Короткострокові зобов'язання, тис грн	6	426,7	508,5	559,4	132,7
Власні обігові кошти, тис грн	7	124	150,1	165,1	124
K ₁	8=1÷2	0,17	0,14	0,14	- 0,02

Продовження табл. 2.5

K ₂	9=3÷2	1,55	3,83	3,83	2,27
K ₃	10=4÷6	0,63	0,34	0,34	- 0,29
K ₄	11=5÷2	0,08	-	0,02	- 0,06
K ₅	12=7÷2	0,18	0,22	0,22	0,04
$Z = 3,3 \times K_1 + 1,0 \times K_2 + 0,6 \times K_3 + 1,4 \times K_4 + 1,2 \times K_5$		4,8697	2,81	4,77	4,80
Ймовірність банкрутства		Низька	Низька	Низька	Збільш.

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

Ймовірність банкрутства ФОП «Скотаренко К.Ю.» за п'ятифакторною моделлю Альтмана в 2023 році є малою.

Результати діагностики банкрутства ФОП «Скотаренко К.Ю.» за дискримінантною моделлю Терещенка О.О. відобразимо в табл. 2.7

Таблиця 2.6

Оцінка ймовірності ФОП «Скотаренко К.Ю.» за дискримінантною моделлю Терещенка О.О.

Методика розрахунку	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2022 рік +, - до 2020 рік
1	Чистий прибуток, тис грн	117	98	108	788,3
2	Короткострокові зобов'язання, тис грн	426,7	508,5	559,4	358,3
3	Загальна вартість активів, тис грн	696,6	680,7	748,7	1145,8
4.	Виручка від реалізації, тис грн	1081	2605	2865	9702,4
5	Виробничі запаси, тис грн	76,8	92,8	102	653,3
6=1÷2	K ₁	0,2742	0,19272	0,19306	-0,0811
7=3÷2	K ₂	1,63253	1,33864	1,3384	-0,2941
8=1÷3	K ₃	0,16796	0,14397	0,14425	-0,0237
9=1÷4	K ₄	0,10823	0,03762	0,0377	-0,0705
10=5÷4	K ₅	0,07105	0,03562	0,0356	-0,0354
11=4÷3	K ₆	1,55182	3,82694	3,82663	2,27481
$Z = 1,5 \times K_1 + 0,08 \times K_2 + 10 \times K_3 + 5 \times K_4 + 0,3 \times K_5 + 0,1 \times K_6$		2,93915	2,41735	2,42099	-0,5182
Ймовірність банкрутства		Можлива	Висока	Висока	Збільш.

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

Імовірність банкрутства ФОП "Скотаренко К.Ю." за дискримінантною моделлю О.О. Терещенка за показниками 2023 року є високою, що може бути пов'язано з різким подорожчанням реалізованої продукції та незначним зниженням чистого прибутку.

Відмінності в дослідженні ризику банкрутства ФОП «Скотаренко К.Ю.» може бути зумовлено декількома факторами, особливо у сфері використання різних моделей прогнозування. Використовувалися дві різні моделі - п'ятифакторна модель Альтмана та дискримінантна модель Терещенка. Кожна з них має свої особливості, методика та показники, що використовуються для оцінки ризику банкрутства. Зміни фінансових показників, такі як різке зростання собівартості реалізованої продукції і незначне зниження чистого прибутку, можуть вплинути на результати прогнозу ризику для кожної з моделей. Ці змінні можуть бути оцінені різними факторами в кожній моделі та можуть мати різний вплив на обчислення причинно-наслідкового ризику. Різні моделі можуть мати різну чутливість до змін у фінансових показниках. Таким чином, вони можуть реагувати по-різному на однакові зміни в фінансових даних компанії і, відповідно, давати різні прогнози щодо ризику банкрутства.

Різниця у прогнозуванні ризику банкрутства для ФОП «Скотаренко К.Ю.» може бути результатом використання різних моделей з різними показниками та методами, а також впливу змін у фінансових показниках на результати оцінки ризику. Крім того, умови економічної нестабільності, спричинені війною та іншими факторами, можуть збільшити фінансові ризики та погіршити фінансовий стан компанії. Неадекватна фінансова стабільність і здатність погасити зобов'язання можуть призвести до банкрутства за незвичних економічних умов.

Висновки до розділу 2

1. ФОП «Скотаренко К. Ю.» демонструє позитивну динаміку у своєму розвитку за період з 2021 по 2023 роки. Загальні активи компанії зросли на 7,5%, що свідчить про збільшення обсягів робіт та розширення бізнесу. Необоротні активи залишилися стабільними з незначним зростанням, тоді як оборотні активи значно зросли, в основному за рахунок збільшення запасів. Збільшення прибутку від реалізації продукції з 1 081 тис. грн у 2021 році до 2 865 тис. грн у 2023 році свідчить про успішний розвиток компанії, але збільшення собівартості реалізованої продукції та незначне зниження чистого прибутку свідчать про потенційні втрати, що впливають на ефективність управління ресурсами.

2. Проведений аналіз на основі п'ятифакторної моделі Альтмана свідчить про низьку ймовірність банкрутства ФОП «Скотаренко К. Ю.» у 2023 р. Однак розрахунки, проведені за моделлю О.О. Терещенко вказали на високу ймовірність банкрутства. Відмінності в прогнозах можуть бути пов'язані з різними методами та параметрами, що використовуються в кожній моделі.

РОЗДІЛ 3

МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЛЯ ФОП «СКОТАРЕНКО К.Ю.»

Нині вважається, що жодна технологія управління ризиками не дає стовідсоткової гарантії, здатної захистити бізнес суб'єктів підприємництва від фінансових ризиків. Якщо ж фінансовий ризик таки реалізувався, то ризик-орієнтований підприємець повинен мати і застосовувати заздалегідь продумані управлінські рішення відповідно до плану дій у надзвичайних ситуаціях. Завдяки цьому будуть усунені наслідки фінансових ризиків, що реалізувалися. Результатом такої діяльності буде отримання уроків і висновків для оцінки можливості виникнення подібних ситуацій у майбутньому. Будь-який досвід, хай і негативний, повинен узагальнюватися, аналізуватися і поширюватися всіма доступними способами, а результатом буде розуміння того, на якому етапі управління ризиками роботу можна було б побудувати ефективніше [2, с. 53]. Щоб найбільш ефективно керувати ризиками ФОП необхідно розробити та реалізувати економічно обґрунтовані рекомендації та заходи, спрямовані на мінімізацію рівня фінансового ризику до найнижчого рівня.

У сучасному бізнес-середовищі, де фінансові ризики стають все більш неоднорідними і складними, важливою стає задача ефективного управління цими ризиками для забезпечення стійкого фінансового стану суб'єкта господарювання. Ефективне управління фінансовими ризиками для ФОП «Скотаренко К.Ю.» є критично важливою задачею, оскільки допомагає забезпечити стійкість в умовах нестабільного економічного середовища, мінімізувати втрати та зберегти добру репутацію перед клієнтами та партнерами. Крім того, ефективне управління ризиками сприяє стимулюванню росту та його розвитку дозволяючи йому зосередитися на досягненні стратегічних цілей, використання методу Монте-Карло для управління ризиками може стати надійним інструментом для забезпечення фінансової стійкості і успішності [20].

Метод Монте-Карло в економічному моделюванні використовується для стохастичної імітації, що дозволяє враховувати невизначеність та ризики у фінансовому плануванні. Цей підхід створює можливість проведення численних експериментів, де кожен експеримент випадковим чином вибирає різні значення параметрів на основі їх ймовірностей. Такий підхід допомагає адекватно реагувати на змінні умови та забезпечує оптимальне використання фінансових ресурсів у складних умовах ринкової конкуренції. Використання методу Монте-Карло дозволяє здійснювати більш точні та надійні прогнози, враховуючи різноманітні фінансові сценарії та ризики, що допомагає забезпечити стабільність та ефективність управління фінансами суб'єктів господарювання.

Далі, проведемо оцінку фінансових ризиків для досліджуваного підприємства, з якими воно стикається. Це може включати аналіз курсів валют, процентних ставок, цінних змін товарів та інших факторів. На основі цього аналізу розробляється математична модель, яка враховує різні фінансові сценарії та їх ймовірності за допомогою методу Монте-Карло. Для імітаційної моделі Монте-Карло були використані наступні дані: активи (А), зобов'язання (З), власний капітал (ВК), чистий дохід (ЧД), чистий прибуток (ЧП) та рентабельність (Р) показані в табл.3.1.

Таблиця 3.1

**Аналіз результатів планування для ФОП «Скотаренко К.Ю.»
за методом Монте-Карло**

Показники	А, тис.грн	З, тис.грн	ВК, тис.грн	ЧД, тис.грн	ЧП, тис.грн	Р, %
Середній показник	662	484	196	2040	108	25,2
Стандартне відхилення	8	62	70	50	30	6,1
Коефіцієнт варіації	0,012	0,151	0,252	0,265	0,286	0,242
Мінімум	648	385	126	1190	87	15
Максимум	676	599	266	2860	128	35
Ймовірність h (рентабельність ≤ 0) = 0						

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К. Ю.».

Отримані в результаті імітаційної моделі дані ФОП «Скотаренко К. Ю.» можна сформулювати таким чином, щоб відобразити можливість перебігу подій за

різними сценаріями: песимістичним, найбільш імовірним і оптимістичним (табл.3.2.).

Таблиця 3.2.

**Ключові параметри моделювання фінансової незалежності
за методом Монте-Карло, тис. грн**

Показники	Сценарії		
	Песимістичний	Оптимістичний	Найбільш імовірний
Активи, тис.грн	648	676	662
Зобов'язання, тис.грн	385	599	491
Власний капітал, тис.грн	126	266	196
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	1190	2860	2040
Чистий прибуток, тис.грн	87	128	108
Рентабельність авансованого капіталу, %	15	35	25
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,54	0,56	0,53

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП «Скотаренко К.Ю.».

Метод Монте-Карло використовується для моделювання фінансової незалежності компанії шляхом урахування різних сценаріїв, включаючи песимістичний, оптимістичний та найбільш імовірний. Згідно з розрахунками, найбільш імовірний сценарій показує коефіцієнт фінансової незалежності на рівні 0,53, що вказує на те, що підприємство здатне фінансувати свою діяльність з власних джерел на 53% без великої залежності від позикових коштів. Такий аналіз дозволяє підприємцю приймати обґрунтовані рішення щодо фінансової стратегії та забезпечує більшу стійкість в умовах нестабільного економічного середовища.

Для ФОП «Скотаренко К.Ю.», яке спеціалізується на оптовій торгівлі цукром, шоколадом і кондитерськими виробами, ефективне управління фінансовими ризиками є надзвичайно важливою задачею. Однією з ключових стратегій в управлінні цими ризиками є диверсифікація асортименту продукції. Розширення асортименту товарів допомагає розподілити ризики, пов'язані зі змінами в попиті на конкретний продукт. Крім того, систематичний аналіз ринкових умов і трендів дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни в попиті, цінах та конкуренції [20].

Ефективне управління запасами є ще однією важливою стратегією, що допомагає зменшити фінансові ризики. Оптимізація управління запасами дозволяє уникнути заблокованого капіталу в нерухомих запасах. Поряд з цим, моніторинг платоспроможності клієнтів і регулярне оновлення кредитних лімітів допомагають уникнути неплатоспроможності та збитків від неплатежів. Також важливо створювати резервні фонди для несподіваних витрат або ситуацій, що можуть з'явитися [20].

Нарешті, стратегічне фінансове планування відіграє важливу роль у мінімізації ризиків. Регулярне оцінювання фінансової ситуації, моніторинг фінансових показників та розробка реагувальних планів дозволять компанії ефективно управляти фінансовими ризиками та забезпечити стабільність у довгостроковій перспективі.

Застосування цих стратегій ФОП «Скотаренко К.Ю.», дозволить зменшити свої фінансові ризики, залежність від зовнішніх джерел фінансування та забезпечить стабільність та успішність своїх фінансових операцій, що є важливим для досягнення стратегічних цілей у динамічному бізнес-середовищі.

Висновки до розділу 3

1. Застосування методу Монте-Карло для моделі фінансової незалежності ФОП «Скотаренко К.Ю.» дозволяє отримати різні сценарії розвитку подій. Отримані результати показують, що найбільш імовірний сценарій показує, що ФОП «Скотаренко К.Ю.» може фінансувати свою діяльність за рахунок власних ресурсів на 53%, забезпечуючи можливість приймати обґрунтовані рішення щодо забезпечення фінансування діяльності підприємства.

2. Для зниження фінансових ризиків ФОП «Скотаренко К.Ю.» може використовувати поділ послуг і диверсифікацію продукції. Це зменшить залежність від одного джерела доходу та підвищить стійкість до ринкових коливань. Для цього ФОП «Скотаренко К.Ю.» може використовувати різні

стратегії, такі як диверсифікація послуг і диверсифікація продукції, яка реалізується. Ефективне управління фінансовими ризиками вимагає постійного моніторингу ринкової кон'юнктури та внутрішніх фінансових процесів. Комплексний підхід до управління ризиками, включаючи стратегічне фінансове планування, управління запасами та аналіз клієнтських рішень, дозволяє компанії забезпечити стабільність і успіх у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У результаті проведених досліджень були зроблені такі висновки:

1. Встановлено, що фінансовий ризик – це можливе настання конкретної події, пов'язаної з втратою вкладених коштів. Однак слід пам'ятати, що фінансовий ризик може полягати не тільки в прийнятті певних рішень, але й утриманні від їх прийняття. Фінансові ризики є важливою частиною підприємницької діяльності, оскільки вони можуть виникати через небажані зміни у фінансових умовах, які негативно впливають на дохід або капітал компанії. Одним із основних фінансових ризиків є ризик банкрутства, який виникає, коли компанія не може виконати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами через низький прибуток, велику заборгованість або недостатню ліквідність.

2. Визначено, що управління фінансовими ризиками базується на принципах прийняття обґрунтованих ризик-рішень, уміння управляти ризиком, узгодження рівня ризику з потенційним прибутком і фінансовими можливостями компанії. Процес управління ризиками включає чотири основні етапи: ідентифікація, вимірювання, управління ризиками та ефективність контролю.

3. ФОП «Скотаренко К.Ю.», демонструє позитивну динаміку у своєму розвитку за період з 2021 по 2023 роки. Загальні активи компанії зросли на 7,5%, що свідчить про збільшення обсягів робіт та розширення бізнесу. Хоча необоротні активи майже не змінилися, значне збільшення оборотних активів, особливо запасів, свідчить про адаптацію підприємства до зростаючих потреб ринку. Підтвердженням успішного розвитку ФОПа є збільшення прибутку від реалізації продукції з 1 081 тис. грн у 2021 році до 2 865 тис. грн у 2023 році. Проте збільшення собівартості реалізованої продукції та незначне зниження чистого прибутку свідчать про необхідність вдосконалення управління ресурсами підприємства.

4. Одним із фінансових ризиків підприємства є ризик банкрутства. Аналіз ліквідності та платоспроможності ФОП «Скотаренко К.Ю.» показує, що хоча деякі показники демонструють деяке покращення, значення загальної,

абсолютної ліквідності нижчі за рекомендовані рівні. Проведений аналіз, заснований на п'ятифакторній моделі Альтмана, показує низьку ймовірність банкрутства у 2023 році, тоді як за моделлю О.О. Терещенко визначено високу ймовірність банкрутства. Ці відмінності підкреслюють важливість використання різних моделей для отримання об'єктивної оцінки фінансового стану та ризиків.

5. Використання методів Монте-Карло для моделі фінансової незалежності ФОП «Скотаренко К.Ю.» дає можливість оцінити різні сценарії розвитку та їх вплив на фінансову стабільність. Найімовірніший сценарій показує, що ФОП може фінансувати 53% своєї діяльності за рахунок власних ресурсів. Це означає, що підприємець має певний рівень фінансової незалежності, що дозволяє йому приймати обґрунтовані фінансові рішення та зменшувати ризик банкрутства.

6. Для зниження фінансових ризиків ФОП «Скотаренко К.Ю.» може використовувати диверсифікацію послуг і продуктів, що зменшить залежність від єдиного джерела доходу і підвищить стійкість до ринкових змін. Ефективне управління ризиками включає точний моніторинг фінансових показників, стратегічне фінансове планування, управління запасами та аналіз потреб клієнтів. Завдяки таким заходам компанія зможе вчасно виявляти потенційні проблеми та приймати зважені фінансові рішення.

7. Визначено, що ФОП "Скотаренко К.Ю." здатний успішно виконувати свої зобов'язання в складних ринкових та політичних умовах. Диверсифікація послуг і продуктів зменшить залежність від одного джерела доходу, що підвищить стійкість до ринкових змін. Використання методу Монте-Карло дозволяє оцінити різні сценарії зростання та визначити найкращі фінансові стратегії. Завдяки цим заходам ФОП «Скотаренко К.Ю.» зможе вчасно виявити потенційні проблеми, прийняти обґрунтовані фінансові рішення та знизити ризики банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бездітко О. Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник: Економіка*. 2020. № 3. С. 43-49.
2. Белоусова С. В. Формування програми управління фінансовими ризиками підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12(1). С. 33-37
3. Бортник С. М. Особливості виявлення та управління ризиками в контексті забезпечення фінансової безпеки держави. Економічна безпека держави в контексті національних інтересів: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНУВС, 2021. С. 23-25.
4. Братчук У. П. Фінансовий комплаєнс як інструменту досконалення фінансової архітектури. *Економіка і організація управління*, 2023. №3 (51) С. 14-23.
5. Буркова Л. А., Шепелюк В. А. Управління фінансовими та податковими ризиками в бізнесі задля досягнення сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_39 (дата звернення 22.04.2024)
6. Гривківська О. В., Хлівна І. В. Управління ризиком у контексті забезпечення фінансової безпеки підприємств. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 51-56.
7. Гринчишин Я. М., Тимошечкін О. Я. Фінансові ризики підприємства: сутність, класифікація та основи управління. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2019. № 15(2). С. 13-18.
8. Гріщенко І.В., Гринчук Т.П. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. Вип. № 22/2020. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-14>.

9. Гуськова В. Г. Методи і моделі інтелектуального аналізу даних для оцінювання фінансових ризиків: дис. філософії : 122 – Комп'ютерні науки / Гуськова В. Г. – Київ, 2020. – 197 с.
10. Даценко Г. В. Оцінка ризику як основа підвищення фінансової безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 9(1). С. 195-199.
11. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 73-78.
12. Дроботя Я.А., Собчишин В.М., Гаращенко В.О. Фінансовий ризик незбалансованої ліквідності: оцінка та управління. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2020. № 1. С. 32-41.
13. Желіховська М. В. Моделювання підприємницької стратегії управління фінансовою безпекою в умовах діджиталізації та міграційних ризиків. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 5. С. 74-82.
14. Костирко Л. А., Соломатіна Т. В. Оцінка ризиків при формуванні фінансової політики аграрних підприємств. *Часопис економічних реформ*. 2019. № 3. С. 48-55.
15. Крупельницька І. Г. Фактори ризику фінансового стану міжнародних компаній та завдання аудиту в умовах пандемії. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2021. № 6. С. 134-139. -
16. Кустріч Л. О. Управління фінансовими ризиками підприємницької діяльності в умовах кризи. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки*. 2022. № 5. С. 63-70.
17. Малій О. Г., Білько Т. О. Методи оцінювання фінансового стану позичальників в управлінні кредитним ризиком банку. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2023. Вип. 44. С. 7-9.
18. Мельник С. І. Дослідження викликів, ризиків, загроз та небезпеки в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 4(1). С. 172-177.

19. Моташко Т. П., Мартинюк В. М. Теоретико-методичні основи фінансового ризик-менеджменту стратегічного підприємства. *Науковий вісник Львівської академії. Серія : Економіка, менеджменту та право.* 2022. Вип. 6. С. 52-63.

20. Небрат, В., Корніяка, О. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Grail of science*, 2022. № 16. С. 31–34.

21. Нечипоренко А. В. Особливості управління фінансовими ризиками підприємства в умовах трансформаційних змін. *Економічний вісник університету.* 2023. Вип. 56. С. 200-206.

22. Нечипоренко А. В. Особливості управління фінансовими ризиками підприємства в умовах трансформаційних змін. *Економічний вісник університету.* 2023. №56.200-206.

23. Парфенцева Н. О., Голубова Г. В. Моделювання фінансових ризиків на основі статистичних методів оцінювання. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту.* 2022. № 1-2. С. 14-20.

24. Педько І. А. Фінансові ризики підприємств індустрії будівельних матеріалів. *Ефективна економіка.* 2014. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_12_83 (дата звернення 31.10.2023)

25. Пильнова В. П. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва: вплив ризиків на фінансову стійкість. *Ефективна економіка.* 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_1_45 (дата звернення 31.10.2023)

26. Пінті А. В., Лапіна І. С. Перспективи мінімізації рівня фінансових ризиків за рахунок імплементації фінансового контролінгу на підприємстві. *Інтелект XXI.* 2022. № 3. С. 44-47.

27. Пожар Є. П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. *Інфраструктура ринку.* 2020. Вип. 43. С. 387-391.

28. Соломатіна Т. В. Страхування як інструмент хеджування ризиків втрати фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка.* 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_55 (дата звернення 31.10.2023)

29. Стасюк І.В. Теоретичні аспекти фінансових ризиків приватного підприємства. Студентські наукові читання 2023. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 30 листопада 2023 р. Поліський національний університет. С. 160-162

30. Стасюк І.В. Шляхи зниження фінансових ризиків в господарській діяльності ФОП «Скотаренко К.Ю.» : матеріали науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки» (30 травня 2024 р. Поліський національний університет). С.84-88

31. Талавіра Є. В. Дослідження ризиків в системі управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_6_48 (дата звернення 31.10.2023)

32. Томчук О., Трегубов О., Андронік О. Фінансові аспекти управління платоспроможністю малого та середнього бізнесу в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 2023. вип. 50 (Квітень) URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-42> (дата звернення 31.05.2024)

33. Федулова І. В., П'ятницька Г. Т. Сигніфікація ризик-менеджменту, антикризового управління та комплаєнсу в управлінні фінансовою безпекою підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 26-34.

34. Форкун, І. В., Гордєєва, Т. А. .Управління залученням фінансових ресурсів підприємства на основі таргетування коефіцієнта фінансового ризику. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 3. С. 262-267

35. Черняк О. Л., Чакалов Р. К., Зачосова Н. В. Засади використання ризик-менеджменту у системі управління фінансово-економічною безпекою в умовах економіки воєнного часу. *Підприємництво та інновації*. 2023. Вип. 27. С. 73-78.

36. Шиндирук І. П. Організація системи фінансового ризик-менеджменту підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_4_35 (дата звернення 31.04.2024)

37. Шинкарьов Ю. В. Методичний інструментарій управління фінансовими ризиками в процесі цифрової трансформації бізнесу. *Стратегія економічного розвитку України*. 2023. Вип. 52. С. 136-144.
38. Шишкіна О. В. Класифікація промислових підприємств у контексті управління фінансовими ризиками. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2. С. 164-175.
39. Шишкіна О. В. Принципи управління фінансовими ризиками промислових підприємств. *Modern economics*. 2020. № 19. С. 206-211.
40. Шишкіна О. Концептуальні основи створення структурної моделі управління фінансовими ризиками промислового підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1. С. 127-133.
41. Шкиря, А. С. Напрями поліпшення фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки. *Modern problem science*, 2022. №10 С. 89-91.